PREZYDENT MIASTA KRAKOWA

OR-03.0003.458.2024 Kraków, 17.09.2024 r.

Pani
Aleksandra Owca
Radna Miasta Krakowa

Odpowiadając na Pani interpelację w sprawie dostępności roślinnych posiłków w jednostkach podległych Miastu Kraków, przekazaną przez Pana Jakuba Koska, Przewodniczącego Rady Miasta Krakowa 3 września 2024 r., uprzejmie informuję, że podzielam argumenty przemawiające za stosowaniem diety roślinnej takie jak względy etyczne, troska o klimat, zmniejszanie cierpienia zwierząt. Zapewniam, że działania podległych jednostek i instytucji zmierzają w kierunku promowania i poszerzania w placówkach oferty posiłków roślinnych (z zachowaniem ograniczeń wynikających z wymagań specjalistycznych, np. rozwojowych czy leczniczych, a także biorąc pod uwagę aspekt ekonomiczny wprowadzenia takich rekomendacji). Gmina Miejska Kraków podejmuje ponadto szeroko zakrojone i różnorodne akcje w zakresie profilaktyki, edukacji, promocji oraz upowszechniania zdrowego i ekologicznego żywienia. Wprowadzenie obowiązku zapewnienia dostępności diety roślinnej musi mieć jednak podstawę w obowiązujących przepisach prawa. Z tego też względu Prezydent Miasta Krakowa m.in. jako Poseł na Sejm RP występował w 2023 r. do Ministra Zdrowia w sprawie wstrzymania prac nad rozporządzeniem dotyczącym standardów żywieniowych w szpitalach.

Ad 1. i 2.

Podległe Gminie Miejskiej Kraków podmioty lecznicze (Szpital Miejski Specjalistyczny im. Gabriela Narutowicza w Krakowie, Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego SPZOZ w Krakowie oraz Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie) potwierdziły, że istnieje możliwość dostarczania pacjentom posiłków wegańskich (roślinnych). Dotyczy to jednak wyłącznie tych osób hospitalizowanych, których stan zdrowia na to pozwala. Podmioty lecznicze prezentują stanowisko, że wyżywienie w szpitalu powinno być przede wszystkim adekwatne do stanu zdrowia i wieku, jednocześnie mając na uwadze interakcje pomiędzy stosowanymi u pacjentów lekami a żywnością. Z tego względu pacjentów hospitalizowanych poddaje się przesiewowej ocenie stanu odżywienia (dotyczy to także dzieci). Jeśli na tej podstawie stwierdzi się zwiększone ryzyko związane ze stanem odżywienia, pacjentów poddaje się ocenie żywieniowej.

Zdaniem ww. podmiotów rozpatrując zagadnienie możliwości stosowania diety roślinnej w szpitalach należy wziąć pod uwagę, że są to placówki, do których trafiają osoby w złym stanie zdrowia, w stanach nagłych i ostrych, często wymagające interwencji chirurgicznej. Są to pacjenci nierzadko niedożywieni, a stan niedożywienia pogłębia się w trakcie hospitalizacji z powodu toczącego się procesu chorobowego lub konieczności wykonywania różnego rodzaju badań diagnostycznych. W procesie zdrowienia pacjentów (m.in. w toku zwalczania stanów zapalnych, gojenia się ran pooperacyjnych, zrastania kości, odbudowy mięśni) wymagane jest zapewnienie zwiększonej zawartości pełnowartościowego i łatwo przyswajalnego białka. Wiele produktów roślinnych (np. rośliny strączkowe będące jednymi z podstawowych składników diety wegańskiej) ma charakter wzdymający oraz zawiera znaczne ilości błonnika pokarmowego, co znacznie ogranicza ich wykorzystanie do przygotowania posiłków dla pacjentów wymagających stosowania diety leczniczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie zapewnia wyżywienie osobom przebywającym w domach pomocy społecznej, dzieciom przebywających w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz osobom korzystającym z usług Krakowskiego Centrum Seniora, którym w ramach pobytu został przyznany ciepły posiłek.

Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. *w sprawie domów pomocy społecznej* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 734 ze zm.) domy pomocy społecznej zapewniają mieszkańcom co najmniej 3 posiłki dziennie, w tym jeden gorący, a w przypadku domów dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie co najmniej 4 posiłki dziennie, w tym jeden gorący. Ponadto DPS-y zapewniają wybór zestawu posiłków lub możliwość otrzymania posiłku dodatkowego oraz posiłku dietetycznego. W krakowskich Domach Pomocy Społecznej przygotowywane są różnego rodzaju diety, w tym m.in.: cukrzycowa, cukrzycowo-lekkostrawna, wątrobowa, wegetariańska, niskobiałkowa, bezmleczna, redukcyjna, niskocholesterolowa, niskosodowa, bezglutenowa, bogatoresztkowa. Rodzaje diet są dostosowane do indywidualnych potrzeb mieszkańców oraz wynikają z zaleceń lekarzy. W jednostkach zatrudnieni są dietetycy, a jakość posiłków oraz normy żywieniowe kontrolowane są przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.) dziecku umieszczonemu w placówce opiekuńczo-wychowawczej zapewnia się wyżywienie dostosowane do jego potrzeb rozwojowych, kulturowych i religijnych, stanu zdrowia, dostęp do podstawowych produktów żywnościowych oraz napojów. Umieszczone w placówkach dzieci wspólnie z wychowawcą planują jadłospis na następny tydzień uwzględniając potrzeby wychowanków oraz zróżnicowaną i zbilansowaną dietę. Ułożone diety są bogate w warzywa, owoce, zboża i zdrowe roślinne tłuszcze. Posiłki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wychowankowie przygotowują wspólnie z wychowawcami. Roślinne posiłki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych są dostępne w ramach potrzeb wychowanków.

Posiłki dla osób korzystających z usług Krakowskiego Centrum Seniora, którym w ramach pobytu został przyznany ciepły posiłek, planowane są przez zatrudnionego w jednostce dietetyka. Przy planowaniu posiłków brane są pod uwagę potrzeby grupy osób objętej żywieniem, tj. zachowanie norm kalorii i wartości odżywczych. Używane są produkty takie jak:

ryby, świeże warzywa i owoce w ilościach uwzględniających normy prawidłowego żywienia osób. Posiłki przygotowywane są ze świeżych produktów, metodą tradycyjną bez stosowania półproduktów.

W żłobkach samorządowych dyplomowani dietetycy stosując się do wytycznych ekspertów w dziedzinie żywienia dzieci opracowują jadłospisy uwzględniające m.in. indywidualne alergie lub diety (np. bezmleczna, bezglutenowa, bezbiałkowa, tzw. wyznaniowa). Po uzgodnieniu z dyrektorem danego żłobka samorządowego i konsultacji z zatrudnionym dietetykiem, na prośbę i odpowiedzialność rodzica lub opiekuna dziecka może być opracowana indywidualna zbilansowana dieta laktoowowegetariańska. W przygotowywanych posiłkach są brane pod uwagę produkty takie jak: jajka, ryby oraz produkty roślinne i zbożowe, a w niektórych przypadkach jogurty. W diecie tej nie jest wymagana suplementacja, pod warunkiem prawidłowego jej zbilansowania. Natomiast dzieci na diecie wegańskiej w dowolnej odmianie wymagają konsultacji lekarza i dietetyka oraz odpowiedniej suplementacji, zaś rodzice muszą być rzetelnie poinformowani o poważnym ryzyku dla zdrowia dziecka w przypadku zaniechania stosowania właściwej suplementacji i zbilansowanej diety.

Proces planowania, a następnie realizacji żywienia w szkołach i placówkach odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi żywienia zbiorowego (ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o bezpieczeństwie żywności i żywienia* – tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 1448 oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. *w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach* - Dz. U. z 2016 r. poz. 1154).

Zgodnie z art. 68 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 737 ze zm.) do szczególnych zadań dyrektora szkoły należy opieka i stwarzanie uczniom warunków harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne. *Prawo oświatowe* w art. 84 daje ponadto radzie rodziców prawo występowania do dyrektora i innych organów szkoły lub placówki, organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły lub placówki. W ramach takiej współpracy istnieje możliwość dokonywania w poszczególnych placówkach satysfakcjonujących uzgodnień dotyczących jadłospisu stołówki/cateringu czy oferty sklepików szkolnych/automatów.

Ad 3.

Jak wskazano powyżej, wprowadzenie obowiązku zapewnienia dostępności diety roślinnej musi mieć podstawę w obowiązujących przepisach prawa. W przypadku braku szczegółowych regulacji stosowane są zalecenia branżowych instytucji, np. instytutów: Żywności i Żywienia, Matki i Dziecka, Ministerstwa Zdrowia.

Opracowywanie standardów żywienia w szpitalach należy do kompetencji Ministra Zdrowia i wykracza poza zakres obowiązków wynikających z nadzoru sprawowanego przez podmiot tworzący (Gminę Miejską Kraków) nad ww. podmiotami leczniczymi na podstawie art. 121 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r., poz. 799). Aktualnie nie ma aktów prawnych szczegółowo regulujących wymagania

obowiązujące przy prowadzeniu żywienia w szpitalach. Jedyny projekt Ministra Zdrowia poddany legislacji znajduje się na etapie konsultacji społecznych i nie uwzględnia diety wegetariańskiej w żywieniu szpitalnym. Dostęp do projektu znajduje się pod adresem: https://legislacja.gov.pl/projekt/12357702.

Kwestie żywienia dzieci w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 regulują przepisy ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. *o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 338 ze zm.), zgodnie z którymi w żłobkach samorządowych zapewnione jest dzieciom odpowiednie wyżywienie zgodnie z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, opracowywanych przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy. Nadzór nad spełnianiem wymagań z zakresu żywienia w żłobkach samorządowych pełni Państwowa Inspekcja Sanitarna.

Również obowiązujące w Polsce regulacje prawne określające kompetencje organu prowadzącego i dyrektora jednostki oświatowej, dotyczące żywienia zbiorowego w przedszkolach i szkołach nie zawierają ani zakazu ani nakazu wprowadzania diety w pełni roślinnej do jadłospisów tych jednostek. Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa corocznie na początku roku szkolnego w kierowanym do dyrektorów szkół i placówek dokumencie *„Komunikaty Organu Prowadzącego”* rekomenduje, aby dyrektorzy wspierając prawidłowy rozwój uczniów, współpracowali z rodzicami m.in. w zakresie tworzenia różnorodnych diet i alternatywnych posiłków, w tym roślinnych, w celu wypracowania odpowiednich dla dzieci rozwiązań żywieniowych.

z up. PREZYDENTA MIASTA
Maria Klaman
Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa

Otrzymują:
1. Adresat
2. Wydział Edukacji
3. Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
4. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
5. Biuro Nadzoru Właścicielskiego
6. Biuletyn Informacji Publicznej
7. Aa